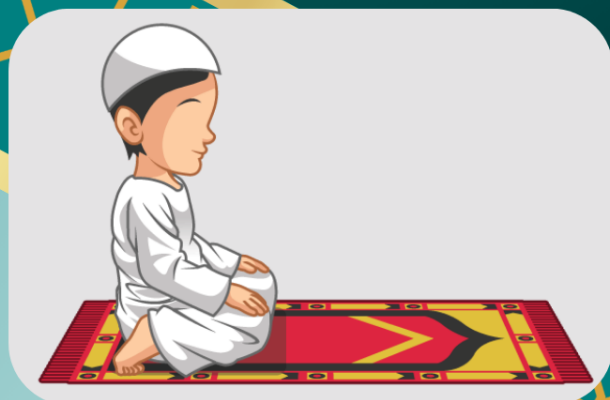

تغییر مکان برای ادای نماز سنت

مؤلفان

امین الدین "سعیدی- سعید افغانی"
و داکتر صلاح الدین "سعیدی- سعید افغانی"

تغییر مکان برای ادای نماز سنت

تتبع، نگارش و نوشته از:
امین الدین « سعیدی - سعید افغانی »
وداکتر صلاح الدین « سعیدی - سعید افغانی »

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تغییر مکان

برای ادای نماز سنت

خواننده محترم !

اگر ملاحظه فرموده باشید ، نمازگزاران، بعد از ادای نمازهای فرض چه در حالت جماعت و یا در حال انفرادی جاهای خود را برای ادای نماز سنت ، تغییر میدهند، و دلیل میاورند که سجده کردن در محلات مختلف باعث آن میگردد ، که جای های مختلف زمینی در روزی آخرت بر ادای نماز گزار شهادت دهد ؟ میخوایم در این نوشته با استفاده از منبع معتبر دینی معلومات ذیل را در مورد حکم این مسأله با شما شریک سازم .

قبل از همه باید بعرض برسانم ، که تغییر مکان برای ادای نماز مربوط مسأله شهادت و یا عدم شهادت زمین نیست ، اگرچه برخی از علماء در مورد به همین عقیده اند ، ولی این بحث مفید و جالب را باید از منبع معتبر اسلام یعنی احادیث نبوی مورد بحث و بررسی قرار داد .

در سنت عملی پیامبر صلی الله علیه وسلم آمده است ، زمانیکه نماز گزار نماز فرض خویش را در مسجد با جماعت بجاء آورد، باید در جای خود نشسته اذکار بعد از نماز را نیز بخواند، بعد از خواندن اذکار باید نمازگزار سنت راتبه خویش را به خانه خویش منتقل کند، زیرا پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: «**عَلَيْكُمْ بِالصَّلَاةِ فِي بَيْوتِكُمْ، فَإِنْ خَيْرَ صَلَاةٍ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلَّا الصَّلَاةُ الْمَكْتُوبَةُ**».(در خانه‌هایتان نماز بخوانید؛ چون بهترین نماز شخص، نماز در خانه‌اش است غیر از نمازهای فرض (که باید در مسجد خوانده شوند)). متفق علیه

و همچنان در حدیث دیگری آمده است که : «**إِذَا قُضِيَ أَحَدُكُمْ الصَّلَاةَ فِي مَسْجِدٍ فَلْيَجْعَلْ لِبَيْتِهِ نَصِيبًا مِنْ صَلَاتِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ جَاعِلٌ فِي بَيْتِهِ مِنْ صَلَاتِهِ نُورًا**» . مسلم (۷۷۸) (هرگاه کسی از شما نماز (فرض) را در مسجد خواند قسمتی از نمازها را برای خانه بگذارد؛ چون خداوند به واسطه نماز نوری را در خانه‌اش قرار می‌دهد». پس منتقل کردن نمازهای سنت راتبه به منزل، همان روشی است که انجام آن؛ تبعیت از سنت نبوی است، و کسی که بر طبق سنت ایشان عمل کند، مطمئناً اجر و ثواب بیشتری خواهد برد.

جمهور علماء و تغییر مکان نماز برای سنت :

جمهور علمای مذاهب گفته اند: برای کسی که نماز فرض می خواند، مستحب است که نماز نافله خود را در مکان دیگری بجاء آورد ، و افضل آنست که نماز سنت را در منزل بخواند، وگرنه در مکان دیگری (غیر از محل نماز فرضش) در داخل مسجد بخواند تا مواضع سجده او بیشتر شوند و بین فریضه و نافله فاصله بیافتد. یعنی مکانی را که در آنجا نماز فرض خوانده است را تغییر دهد، و در مکان دیگری در داخل مسجد نماز راتبه بخواند.

دلیل آنها حدیثی از معاویه رضی الله عنه است که گفت: «**إِذَا صَلَّيْتَ الْجُمُعَةَ فَلَا تَصَلِّهَا بِصَلَاةٍ حَتَّى تَكَلَّمَ أَوْ تَخْرُجَ ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَنَا بِذَلِكَ ، أَنْ لَا تُوَصَّلَ**

صَلَاةً بِصَلَاةٍ حَتَّى نَتَكَلَّمَ أَوْ نَخْرُجَ». مسلم (۱۴۶۳). (هرگاه نماز جمعه خواندي بعد از آن تا زمانیکه سخني نگويي و (از مصلي) خارج نشوي نماز ديگري مخوان، زيرا رسول الله صلي الله عليه وسلم ما را به آن امر کردند که از وصل کردن نماز (فرض) با نماز (سنت) خودداري کرده تا آنکه بين آن دو نماز سخني بگوئيم يا خارج شويم. امام نووي رحمه الله در شرح صحيح مسلم ذيل حديث فوق مي گويد: «در اين حديث دليلي مبني بر اين گفته ي اصحاب ما وجود دارد که؛ تغيير مکان نماز فرض به مکان ديگري (براي ادای نماز سنت) مستحب است، و البته افضل آنست که تغيير مکان به سوي منزل باشد، يا در مکان ديگري در خود مسجد يا هر جاي ديگري باشد، تا مواضع سجده بيشتتر شود و بين نماز نافله با فريضه فاصله اي ايجاد شود، و اينکه در حديث آمده: « تا آنکه سخن بگوئيم » دليلي بر اينست که فاصله انداختن بين دو نماز با سخن گفتن نیز حاصل مي شود ولي انتقال مکان به سوي منزل افضلتر است».

البته حديث معاويه رضي الله عنه براي کسانی که مي گویند: « مکانی را که در آنجا نماز فرض خوانده اي را تغيير بده و در مکان ديگري در داخل مسجد نماز راتبه بخوان » ، دليل صريح و روشني نيست، زيرا حديث فوق اشاره صريحي به اين مسئله نکرده است که محل نماز را در داخل مسجد تغيير دهيم، و قابل تذکر است که اين حديث درباره نماز جمعه وارد شده است، درحاليکه نماز جمعه خصائصي دارد که ديگر نمازها ندارند. و اگر حديث معاويه را به ديگر نمازها نیز تعميم دهيم، باز اين حديث به استحباب سخن گفتن و يا خروج از مصلي بعد از نماز فرض اشاره کرده است نه به تغيير مکان نماز براي ادای نماز سنت، و اگر به احاديث صحيح ديگر توجه کنيم؛ پيامبر صلي الله عليه وسلم صراحتا فرموده اند که نماز سنت رواتب خویش را به منزل منتقل کنيم. همچنين به حديث ديگري از ابوهريره رضي الله عنه استناد کرده اند که از پيامبر صلي الله عليه وسلم روايت مي کند که ايشان فرمودند: «أَيَعْجُزُ أَحَدُكُمْ إِذَا صَلَّى أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ أَوْ عَنْ يَمِينِهِ أَوْ عَنْ شِمَالِهِ ، يَعْنِي : السُّبْحَةَ» أي : صلاة النافلة بعد الفريضة. أبو داود (۸۵۴) وابن ماجه (۱۴۱۷) و صححه الألباني في صحيح سنن ابن ماجه. (آيا شما ناتوان هستيد از اينکه هرگاه نماز (فرض) خواند، (و خواست نماز نافله بخواند) اندکي به جلو يا عقب يا سمت راست يا چپ خود منتقل شود).

این حديث تا حدودي در باره تغيير مکان نماز براي ادای نماز سنت صريح است، اما بسياري از علما حديث مذکور را تضعيف کرده اند از جمله :

1- حافظ ابن حجر عسقلاني رحمه الله در کتاب « تهذيب التهذيب » (۲/۲۰۳) گفته: حديث مرفوع است اما صحيح نيست.

و باز در کتاب « تغليق التعليق » (۲/۳۳۶) گفته: در سند آن شخصي بنام « ابراهيم » وجود دارد که ابوحاتم در مورد او گفته: او مجهول است. همچنين شخصي بنام « ليث بن ابي سليم » در سند حديث هست که حفظ او ضعيف است.

2- امام شوکاني رحمه الله در کتاب « نیل الأوطار » (۳/۲۴۱) گفته: شخصي بنام « ابراهيم بن اسماعيل » در اسناد آن هست که ابوحاتم رازي او را مجهول خوانده است.

3- الرباعي در کتاب « فتح الغفار » (۱/۵۸۳) گفته: اسناد آن ضعيف است. البته علامه الباني رحمه الله در « صحيح ابن ماجه » (۱۱۸۲) حديث مذکور را صحيح دانسته است.

همچنین به حدیث دیگری از مغیره بن شعبه که در آن پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: « لا یصلی الإمام فی الموضع الذی صلی فیہ المکتوبه حتی یتحول ». سنن أبی داود (۶۱۶). (اما م نباید در مکانی که در آن نماز فرض خوانده نماز (سنت) بخواند تا آنکه مکانش را تغییر می دهد).

در مورد حدیث متذکره علماء میگویند که این حدیث ضعیف است: از جمله حافظ عراقی در (ذیل المیزان جلد اول صفحه ۳۳۹) و حافظ ابن حجر در (فتح الباری جلد ۲ صفحه ۳۹۰) نوشته اند که این حدیث ضعیف است.

ولی علامه شیخ البانی در (صحیح أبی داود صفحه ۶۱۶۱) این حدیث را صحیح دانسته است. و اگر صحت حدیث را بپذیریم، باز این حدیث تنها به تغییر مکان امام اشاره کرده است نه مامومین، تا مبدا مامومین اشتباهها گمان کنند که امام در حال نماز فرض است!

بنابراین حدیث صحیح و صریحی در این باره (یعنی تغییر مکان نماز در داخل مسجد به قصد ادای نافله) وارد نشده است، چنانکه شیخ محدث « عبد العزیز الطریفی حفظه الله تعالی » در کتاب « زوائد أبی داود علی الصحیحین » گفته: « در باره تغییر مکان برای ادای نماز نافله حدیث صحیحی ثابت نشده است ».

با این وجود بسیاری از اهل علم با استناد به احادیث فوق گفته اند که: مستحب است که بین نماز فرض و نماز سنت راتبه فاصله ای ایجاد شود؛ حال چه این فاصله بوسیله سخن گفتن در بین دو نماز فرض و سنت باشد، و یا بوسیله انتقال نماز سنت به منزل و یا تغییر مکان محل نماز سنت به محل دیگری در داخل مسجد باشد، و گفته اند که: افضلترین آنها آنست که نماز سنت را به خانه برد و آنجا نماز خوانده شود.

ولی اگر به مجموع احادیث نظر کنیم، آنچه که در آن شکی وجود ندارد؛ استحباب فاصله انداختن ما بین نماز فرض و سنت بوسیله سخن گفتن و نیز انتقال نماز به منزل است، ولی حدیث صحیح و صریح و روشنی از پیامبر صلی الله علیه وسلم درباره تغییر مکان نماز سنت در داخل مسجد وارد نشده است، اما بهر حال بسیاری از علمای مذاهب گفته اند که: می توان با تغییر مکان نماز در داخل مسجد نیز این سنت را عملی نمود؛ و اینکار باعث می شود که بین نماز فرض و سنت تمییز داده شود و همچنین (موجب زیاد شدن مواضع سجده خواهد شد که این باعث می شود که در روز قیامت برای نمازگزار شهادت دهد). «رملی» در کتاب «نهایة المحتاج» (۵۵۲/۱) می گوید: «سنت است که بعد از خواندن نماز سنت یا فرض محل آنرا برای خواندن نماز دیگر (چه فرض باشد یا سنت) تغییر داد، تا مواضع و مکانهای سجده بیشتر شوند، زیرا اینکار برای وی (در قیامت) شهادت می دهند، و همچنین اینکار مکانهای عبادت را زنده می کند؛ اما اگر به مکان دیگری منتقل نشد می توان با سخن گفتن با شخصی (مابین دو نماز) فاصله انداخت».

استنتاج نهایی :

بخاطر اختلاف در مورد تصحیح و تضعیف دو حدیث روایت شده از (ابوهریره) و (مغیره) رضی الله عنهما؛ اختلاف نظر هست که آیا تغییر مکان نماز در داخل مسجد مستحب است یا خیر؟

ولی در کل بهتر است به سنت صریح نبوی عمل کنیم و آن اینکه: نمازهای سنت راتبه را در منزل بخوانیم نه در مسجد! و کسانی که می گویند تغییر مکان نماز سنت موجب

شهادت آن مکان در روز قیامت برای نمازگزار می شود، هیچ حدیث صحیحی از پیامبر صلی الله علیه وسلم برای گفته خود ندارند، **جز اجتهاد ابن عمر رضی الله عنهما**. البته این افراد به حدیث ضعیفی از ابوهریره رضی الله عنه استناد کرده اند که گفته: **«قرأ رسول الله صلى الله عليه وسلم (يومئذ تحدث أخبارها) قال: أتدرون ما أخبارها؟ قالوا: الله ورسوله أعلم قال فإن أخبارها أن تشهد على كل عبد أو أمة بما عمل على ظهرها أن تقول عمل كذا وكذا يوم كذا وكذا قال فهذا إخبارها، فهذا أمرها فهذه أخبارها»**. (سنن الترمذی (۲۴۲۹). یعنی: «رسول الله صلی الله علیه وسلم این آیه (یومئذ تحدث أخبارها: آن روز است که زمین خبرهای خود را بازگوید. زلزله/۴) را خواندند و آنگاه فرمودند: آیا می دانید که اخبار زمین چیست؟ اصحاب گفتند: خدا و رسولش داناترند. فرمودند: اخبار آن این است که بر هر بنده و بر هر کنیزی (یعنی بر هر مرد و زنی) گواهی می دهد از آنچه که بر پشت آن عمل کرده است، بدین نحو که می گوید: او فلان و فلان روز بر روی من چنین و چنان کرد. پس این است اخبار آن». ولی این حدیث ضعیف است، چنانکه علامه البانی در «ضعیف الترمذی» (۲۴۲۹) گفته: اسناد آن ضعیف است.

بنابر این حدیث صحیحی وجود ندارد که بر شهادت دادن زمین برای سجده نمازگزار دلالت داشته باشد، و در ضمن در صورت صحت این مسئله، چه مانعی وجود دارد که بگوئیم: اگر کسی در محل نماز فرضش نماز سنت هم بخواند، پس آن مکان برای او دوبار شهادت می دهد!

و دلایل این گفته هم میتواند: مشروعیت ادای نماز نافله در یک مکان دائمی و مشخص در منزل باشد، که جایز است.

پس شایسته است که نماز سنت را بجای آنکه در مسجد بخوانیم، آنرا به منزل منتقل کنیم تا به سنت ثابت شده پیامبر صلی الله علیه وسلم عمل کرده باشیم، هر چند مانع کسانی نیستیم که محل نماز خود را در مسجد برای ادای نماز سنت تغییر می دهند. همچنان شیخ علامه عبدالعزیز ابن باز یکی از دانشمندان جهان اسلام سوالی که: آیا درباره استحباب تغییر مکان برای ادای نماز سنت بعد از نماز فرض چیزی وارد شده است؟

چنین جواب فرموده اند: «تاجائیکه می دانم حدیث صحیحی در این باره وارد نشده است، اما ابن عمر رضی الله عنهما و بسیاری از سلف اینکار را می کردند و امر در این موضوع واسع است والحمد لله. البته حدیث ضعیفی از ابوداود رحمه الله در این باره وارد شده است، ولی فعل ابن عمر رضی الله عنهما و سلف صالح آنرا تقویت می کند. والله ولی التوفیق». (غرض معلومات مزید مراجعه شود: (مجموع فتاوی و مقالات متنوعه الجزء الحادی عشر).

منابع و مواخذا :

سایت جامع فتوای اهل سنت و جماعت

احادیث نبوی

فتح الباری جلد ۲ صفحه ۳۹۰

در باره رساله

خواننده محترم !

اگر ملاحظه فرموده باشید ، نمازگزاران، بعد از ادای نمازهاي فرض چه در حالت جماعت و يا در حال انفرادي جاهاي خود را برای ادای نماز سنت ، تغيير ميدهند، و دليل ميآورند که سجده کردن در محلات مختلف باعث آن ميگردد ، که جای های مختلف زمین در روزی آخرت بر ادای نماز گزار شهادت دهد ؟ ميخواهم در اين نوشته با استفاده از منبع معتبر دينی معلومات ذيل را در مورد حکم اين مسأله باشما شريك سازم .

قبل از همه بايد بعرض برسانم ، که تغيير مکان برای ادای نماز مربوط مسأله شهادت و يا عدم شهادت زمین نيست ، اگرچه برخی از علماء در مورد به همین عقیده اند ، ولی اين بحث مفيد و جالب را با يد از منبع معتبر اسلام يعنی احاديث نبوی مورد بحث و برسی قرار داد .

در سنت عملی پیامبر صلی الله عليه وسلم آمده است ، زمانیکه نماز گزار نماز فرض خویش را در مسجد با جماعت بجاء آورد، بايد در جای خود نشسته اذکار بعد از نماز را نیز بخواند، بعد از خواندن اذکار بايد نمازگزار سنت راتبه خویش را به خانه خویش منتقل کند، زیرا پیامبر صلي الله عليه وسلم فرمودند: «عليکم بالصلاة في بيوتکم، فإن خير صلاة المرء في بيته إلا الصلاة المكتوبة».(در خانه هایتان نماز بخوانید؛ چون بهترین نماز شخص، نماز در خانه اش است غير از نمازهاي فرض (که بايد در مسجد خوانده شوند)» . متفق عليه